

Ko e Tohi Fakahinohino ki he ngaahi aleapau mo ha fakafofonga fakatau‘api nofo‘anga ‘i Nu‘usila

Ko e tohi fakahinohino ni na‘e fa‘u mo fakangofua ia ‘e he Real Estate Agents Authority

Ngaahi me'a mahu'inga ke fai ha 'ilo ki ai:

1. Ko ha tohi aleapau mo ha fakafongā fakatau'api ko e aleapau ia 'oku fakalao.

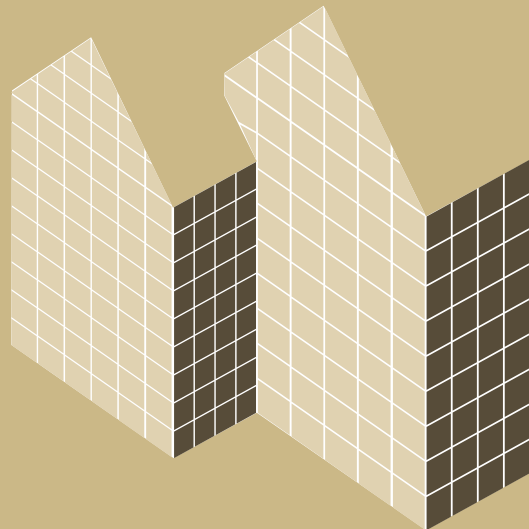
2. 'E lava ke ke alea'i pea mo e fakafongā fakatau'api 'a e ngaahi 'uuni me'a 'o e aleapau ni 'o kau ai 'a hono loloa 'o e taimi ke fai ai 'a e ngāue, ko e lahi 'o e pa'anga komisoni 'e totongi ki he fakafongā fakatau'api pea mo hono totongi 'o ha ngaahi fakamole.

3. Kuopau ke fakahā atu kiate koe 'e he fakafongā fakatau'api ha ngaahi totongi fakafoki ange kiate ia (rebates), komisoni pe fakama'ama'a 'oku nau ma'u 'o makatu'unga 'i ha ngaahi ngāue 'oku nau fai ma'aū.

4. 'Ai ke ke 'ilo'i 'a e faikehekehe 'i he vaha'a 'o ha aleapau kuo fokotu'u ai ha kautaha fakafongā tu'upau pē 'e taha ke nau tu'uaki fakatau atu 'a ho 'api' (sole agency)pea mo ha aleapau fakalūkufua 'oku 'atā ai ke toe tokolahi ange 'a e ngaahi kautaha fakafongā fakatau 'api te nau tu'uaki fakatau atu 'a ho 'api', 'o kau ai ha'o tu'uaki pē eni 'e koe (general agency).

5. Fakapapau'i ke ke lau mo mahino kiate koe 'a e tohi aleapau mo e fakafongā fakatau'api kimu'a pea ke toki fakamo'oni ai.

6. Vakai na'a 'oku totonu ke ma'u ha fale'i mei ha loea.

Talateu

Ko hono fakatau atu 'a ho 'api ko e ngaue fihī mo mohu faingata'a pea ko ia ai 'oku lahi 'a hono ngaue'aki 'e he kakai ha tokotaha fakafofonga fakatau'api¹ ke tokoni ki hono fai 'o e ngaue ni. Kapau te ke ngaue'aki ha tokotaha fakafofonga fakatau'api, 'e fiema'u ke fakahoko ha tohi aleapau mo e kautaha fakatau'api (agency agreement) ke makatu'unga ai ha 'o aleapau pea mo e fakafofonga.

Ko e fakahinohino eni ki he tohi femahino'aki (agency agreement) 'e fiema'u ke ke fakamo'oni ai kapau te ke loto ke fakatau atu 'a ho 'api nofo'anga 'o fakafou 'i ha tokotaha fakafofonga fakatau'api.

Ko e tohi fakahinohino ni 'oku 'oatu ai 'a e ngaahi fakamatata fekau'aki mo e agency agreement, ngaahi feitu'u 'e ala ma'u mei ai mo ha ngaahi fakahinohino, fatongia 'oku tonu ke fai ma'au 'e he fakafofonga pea mo e me'a ke fai kapau 'e hoko ha ta'efiemalie.

Ko e ngaahi fakahinohino ni 'oku fekau'aki pē ia mo hono fakatau 'o e ngaahi 'api nofo'angá.

¹ Ko e real estate agent pe ko e agent ko e lea ia 'oku ngāue angamaheni 'aki ki ha tokotaha fakafofonga fakatau'api, pule 'o ha va'a 'o e kautaha fakatau'api pe ko ha tokotaha fakatau 'api (salesperson).

Ko e fakahinohino ni foki ko e 'oatu pe ke tokoni'i ki hono tataki koe. 'Oua na'a ke fakafalala ke hoko'a e tohi ni ko hano fale'i fakalao koe. Ko e ngaahi fakamatala ni na'e fa'u mo fokotu'utu'u ia 'e he Real Estate Agents Authority (REAA), ko e va'a ngaue 'a e Kalauni na'e fokotu'u 'o fakatatau ki he lao Real Estate Agents Act 2008.

Kuo pau ke 'oatu 'e he fakafofonga fakatau'api kiate koe ha tatau 'o e tohi fakahinohino ni kimu'a pea ke toki fakamo'oni 'i he tohi aleapaú, pea ke ne kole atu ke ke fai ha'o fakamo'oni tohi ke 'ilo ai na'a ke 'osi ma'u ia.

Kuo pau foki ke 'oatu kiate koe 'e he fakafofonga fakatau'api ha tatau 'o e *Tohi Fakahinohino ki he Aleapau Fefakatau'aki 'o ha 'Api Nofo'anga 'i Nu'usila* 'i ha'ane fakahoko atu 'oku 'i ai 'a e teuaki ke fakatau 'a ho 'api (offer). Kapau 'oku ke kei fiema'u ha ngaahi fakamatala pea ke fetu'utaki ki ho'o loea. 'Oku 'i ai mo e ngaahi fakamatala 'i he uepisaiti 'a e REAA www.reaa.govt.nz.

Ko hai 'oku ne lava ke fai 'a e ngaahi ngāue fakatau'api?

Ko e tokotaha fakatau'api te ke ngaue'aki kuopau ke 'i ai ha'a ne laiseni mei he REAA ke ne fai 'a e ngaahi fatongia ni.

'E lava ke ke 'eke'i ha fakamo'oni 'oku 'i ai ha'a ne laiseni pea lava foki ke ke vakai'i 'a e lesisita 'o e kau ma'u laiseni 'i he www.reaa.govt.nz pe 'oku 'asi ai 'a hono hingoa. 'E lava ke ha ai pe na'e 'osi fai hano tautea'i tupu mei he 'ene founda ngaue.

Koe hā hono 'uhinga 'e fiema'u ai ha tohi aleapau mo e fakaafongga fakatau'api?

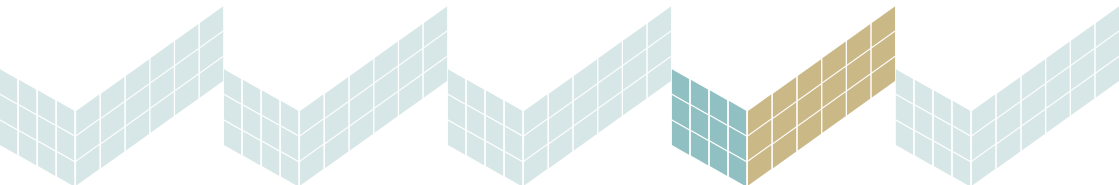
Kapau te ke ngaue'aki ha fakaafongga fakatau'api kuo pau ke 'i ai ha tohi alepau mo e fakaafongga fakatau'api. Ko hono fakangofua ia 'o e fakaafongga fakatau'api mo e kautaha 'oku ne ngaue ai, ke nau tu'uaki fakatau atu 'a ho 'api.

Koe hā 'a e tohi aleapau mo ha fakaafongga fakatau'api?

Ko e tohi aleapau ni te ne ha'i koe mo kouna koe pea mo e fakaafongga fakatau'api. 'Oku fakamahino ai 'a ho'o ngaahi tu'utu'uni mo e me'a 'oku ke fiema'u ke fai 'e he fakaafongga, ngaahi me'a 'e fai 'e he fakaafongga ma'au pea mo e totongi te ke fai ma'ana.

'E lava ke mo aleapau mo e fakaafongga fakatau'api pe 'e taha ka ko 'ene ngofua pe ke kamata hono tu'uaki atu, 'e lava 'e ha taha pe 'i he kautaha 'oku ne ngaue ai 'o feinga ke fakatau atu.

Fakapapau'i ke ke lau mo mahino kiate koe 'a e tohi aleapau mo e fakaafongga fakatau'api kimu'a pea ke toki fakamo'oni ai.

Koe hā 'a e ngaahi me'a keu 'ilo kimu'a peau toki fakamo'oni ha tohi aleapau mo ha fakafofonga fakatau'api?

Kimu'a pea ke toki fakamo'oni, kuo pau ke fuofua 'oatu e ngaahi me'a ni 'e he fakafofonga fakatau'api kiate koe.

- **Ko ha tohi faka'uto'uta fakamāketi:** Ko e lau'i pepa 'eni kuo hiki'i atu ai 'e he fakafofonga fakatau'api 'a 'e ne fakafuofua lelei taha ki he mahu'inga 'e ala ma'u 'i hano fakatau atu ho 'api 'o makatu'unga he mahu'inga 'o e ngaahi 'api tatau kuo 'osi fakatau atu homou feitu'u pe 'i ha feitu'u tatau.
- **Ko ha'a nau fokotu'u atu 'a e founga ke nau tu'uaki mo fakatau atu 'a ho 'api:** 'Oku tonu ke nau fokotu'u atu 'a e founga lelei taha pea mo hono tu'uaki atu mo hono faka-maketi.
- **Founga ke totongi 'aki kinautolu:** Fakamatala'i 'o hono totongi 'o e fakafofonga fakatau'api (fa'a fakalea ko e komisoni), taimi ke totongi ai, founga na'e fika'i 'aki 'a e totongi koia. 'E lava ke kehekehe 'a e ngaahi komisoni 'e fiema'u 'e he kau fakafofonga fakatau'api pea koia ai 'e lelei kapau te ke fakatatau'i kinautolu. 'E lava foki ke fai ha alea'i 'o e lahi 'o e komisoni ke totongi. Ko e founga angamaheni ko hono fika'i 'o e komisoni ko ha peseti 'o e mahu'inga na'e fakatau'aki 'a e 'api pea tānaki ki ai mo e tukuhau GST.

Kuo pau ke fai 'eni 'e he fakafofonga fakatau'api:

- Fakamatala'i atu 'a e founga na'e fika'i 'aki 'a e komisoni
- 'oatu ha'ane fakafuofua ki he lahi 'o e komisoni te ke totongi ange kapau 'e fakatau atu 'a e 'api 'i he mahu'inga na'a ne fakafuofua'i.
- **Ngaahi fakamole:** Ko e ngaahi fakamole kuo pau ke ke totongi 'o hange ko e fakamole makehe ki he tu'uaki 'oku 'ikai ke kau 'i he totongi 'o e komisoni (commission).

'E lava ke ke alea'i pea mo e fakafofonga fakatau'api 'a e ngaahi 'uuni me'a 'o e aleapau ni 'o kau ai 'a hono loloa 'o e taimi ke fai ai 'a e ngāue, ko e lahi 'o e pa'anga komisoni 'e totongi ki he fakafofonga fakatau'api pea mo hono totongi 'o ha ngaahi fakamole.

Koe hā ‘a e ngaahi me‘a te´ u sio ‘oku ‘asi mai he tohi aleapau mo e fakafongga fakatau‘api?

Neongo ‘e kehekehe ‘a e fokotu‘utu‘u mo e kakano ‘o e ngaahi tohi aleapau mo e kau fakafongga fakatau‘api, ko e ngaahi me‘a eni ‘oku totonu ke ‘asi ai.

Ko hono fakamatala‘i fakaikiiki ‘o e ‘api ke fakatau atu

- Ko e tu‘asila ‘o e ‘api ke fakatau.
- Ko e ngaahi naunau fale ‘e fakatau atu mo e ‘api (hange ko e ‘aisi pe sitou, ngaahi puipui, uaea tau televisone).
- Fakamatala ke kau ai ‘a e ngaahi loki mohe, ngaahi loki kaukau pea mo e ‘elia pe lahi ‘o e kongga kekekele.

Fakapapau‘i ko e ngaahi fakamatala te ke fakahoko ange ki he fakafongga ‘oku tonu mo mo‘oni na‘a ala hoko ai ha fakatonutonu fakalao.

Ko e ngaahi fakamatala fekau‘aki mo kinautolu ‘oku nau kau he tohi aleapau

- Ko ho hingoa, tu‘asila mo e founga ke fai ai ha fetu‘utaki mo koe.
- Ko e hingoa mo e founga ke fai ai ha fetu‘utaki mo ho‘o loea.
- Ko e hingoa ‘o e fakafongga fakatau‘api ‘oku ne teuteu mo tu‘uaki fakatau atu ‘a ho ‘api he ‘aho ki he ‘aho.
- Ko e hingoa fakapisinisi ‘o e fakafongga fakatau‘api pea mo e tu‘asila.

Ko ha tohi fakamo‘oni ‘oku fakamafai‘i koe ke ke fakamo‘oni hingoa ‘i he tohi aleapau ma‘ae kotoa ‘o kinautolu ‘oku mou ma‘u ‘a e ‘api

Kapau ‘oku ‘ikai te ke ma‘u tokotaha pe ‘a e ‘api kuo pau ke ke fakapapau‘i ke fakamo‘oni tohi ‘a hono kotoa ‘o kinautolu ‘oku nau ma‘u ‘a e ‘api, pe kuo ‘oatu kiate koe ha ngofua mei kinautolu ke ke fakamo‘oni ma‘a kinautolu.

Ko e fakamo'oni'i kuo 'osi 'oatu kiate koe 'a e tatau 'o e Tohi Fakahinohino ni

'Oku tu'utu'uni 'e he lao Real Estate Agents Act 2008 ke 'oatu 'e he fakafofonga fakatau'api kiate koe ha tatau 'o e New Zealand *Residential Property Agency Agreements Guide* – Tohi Fakahinohino ki he ngaahi aleapau mo ha fakafofonga fakatau'api nofo'anga 'i Nu'usila, pea ke ne ma'u ha tohi meia koe ke fakamo'oni'i kuo ke 'osi ma'u 'a e Tohi Fakahinohino koia.

Ko hono fakanofu 'o e fakafofonga fakatau'api ki he lakanga ke ne fai 'a e ngāue, pea mo hono fakaikiiki 'o e ngaahi ngāue kuo 'osi fakangofua ke ne fai

Ko e tohi aleapau mo e fakafofonga fakatau'api, 'oku fakanofu ai 'a e fakafofonga fakatau'api ('oku fa'a fai 'aki ia 'a e hingoa 'o e kautaha) pea mo hono fakaikiiki 'o e ngaahi me'a kuo fakangofua ke nau fai. Ko e fakatātā 'eni ki ai:

- Ke fokotu'u ha papa tu'uaki “For Sale” (Fakatau atu) 'i ho 'api.
- Ke tu'uaki atu 'a ho 'api ke fakatau atu 'i he mahu'inga, founda mo e ngaahi me'a na'a ke 'osi fakangofua ke fai.
- Teuteu ki ha 'a'ahi mai ki ho 'api 'akinautolu 'oku nau fie fakatau.
- Ke ne ma'u mo tauhi ma'au ha tipositi 'e totongi.
- To'o mei he tipositi ni 'a e komisoni 'a e fakafofonga fakatau'api 'i ha hoko 'o fakakakato kotoa 'a e ngaahi fiema'u 'i he tohi aleapau kae lava ke a'usia 'a e tu'unga “unconditional”.

Ko e fa'ahinga pe kalasi 'o e tohi aleapau mo e fakafofonga fakatau'api

'E fakamahino pe ko e tohi alepau 'eni ke **tukutaha pe ki ha fakafofonga fakatau'api 'e taha (sole agency)** ke ne fai 'a e ngāue pe ke faka'ataa pe ke **kau mai mo e kau fakafofonga fakatau'api kehe (general agency)**, 'aho ke kamata ai 'a e ngāue, 'aho ke 'osi ai pea mo e founda ke tamate'i pe faka'osi 'aki 'a e aleapau. Ko hono loloa 'o e taimi ke fai ai 'a e aleapau 'oku lava pe ia ke alea'i ke fai ha felotoi. Ko e 'uhinga 'o e sole agency, ko e **kautaha pe koia 'e taha** (ne fai 'a e alepau mo ia) 'e lava ke nau fai e ngaahi fatongia 'o e fakafofonga fakatau'api ki he 'api kuo 'osi tohi'i 'i he aleapau ni.

Ko e hā hono faikehekehe 'o e sole agency pea mo e general agency?

- Ko e **sole agency** 'oku 'oatu ia ki ha fakafongga fakatau'api pē 'e taha ke ne tu'uaki atu mo fai 'a hono fakatau 'o ho 'api.
- Ko e **general agency** 'oku 'ataa ia pea 'e lava ke kau mai ha ngaahi kautaha kehe pe ko ha'o feinga pe 'a'au ke fakatau atu 'a e 'api.

'Oku 'i ai 'a e ngaahi me'a ke ke fakatokanga'i ange 'o kapau 'oku ke fakakaukau ke ngāue'aki 'a e founga sole agency.

- 'E 'ikai ngofua ke ke toe fakamo'oni 'i ha aleapau sole agency 'e taha kapau 'oku 'osi 'i ai ha aleapau sole agency 'oku kei fakahoko. Kapau te ke fai 'eni, 'e ala hoko ia ke ke totongi ha komisoni ma'ae kotoa 'o e kau fakafongga fakatau'api 'o tatau ai pe pe ko hai na'a ne fakatau atū.
- Kapau kuo toe liliu 'a ho'o fakakaukau ki hono ngāue'aki 'a e founga "sole agency" hili 'a ho'o fakamo'oni ha tohi aleapau pehé, 'e lava ke ke kaniseli 'a e tohi alepau ni kimu'a pea hoko 'a e 5 efiafi he 'aho ngāue hono hokó. Ko hono fakahoko 'o ha kaniseli kuo pau ke fai 'aki ai ha tohi, fax pe ko ha 'imeili.
- Kapau te ke fakamo'oni ha tohi aleapau founga "sole agency" ke lele ia ha 'aho 'e 90 pe toe loloa atu ai, 'e lava 'e he fakafongga fakatau'api pe ko koe ke tamate'i ke 'osi 'a e tohi aleapau ni he 'osi 'a e 'aho 'e 90. Kuo pau ke fai 'eni 'aki ha tohi.
- 'I he ngaahi aleapau e ni'ihi 'e hoko atu ko ha aleapau 'oku 'ataa (general agreement) 'i hano kaniseli 'o e aleapau tukutaha (sole agency). 'E tonu leva ke toe kaniseli mo e aleapau 'oku 'ataa (general agency agreement) 'o kapau 'oku 'ikai te ke loto ke toe hoko atu 'a hono fakafongga'i koe 'e he kautaha ni.

Ko e founga ke fai 'aki 'a e fakatau pea mo e mahu'inga pa'anga 'o e 'apí

'Oku fakamatala fakaikiiki 'i he tohi aleapaú 'a e founga kuo ke loto ke fai 'aki 'a hono fakatau atu ho 'apí. 'E lava ke fai 'aki 'a e founga tu'uaki atu mo hano mahu'inga (advertisied price), alea fakatau (negotiation), tohi talamahu'inga (tender) pe fakatautuki (auction).

Ko e tohi alepaú 'e fakakau ai 'a e mahu'inga fakapa'anga ke tu'uaki atu 'aki (listing prices) 'o kapau ko e foungá ke tu'uaki atu mo hano mahu'inga. Ko e tohi aleapaú 'e 'ikai ke fakakau ai ha mahu'inga fakapa'anga ke tu'uaki atu 'aki (listing price) 'o kapau ko e founga fakataú ko hono alea'i, tohi talamahu'inga pe fakatautuki.

'Oku 'oatu mo e ngaahi fakamatala ki he tohi talamahu'ingá pea mo e fakatautukí mei he Tenders and Auctions Fact Sheets, 'o ma'u ia mei he **www.reaa.govt.nz** pe telefoni ta'etotongi **0800 for REAA** (0800 367 7322).

Komisoni

Ko e tohi aleapaú 'e fakakau ai 'a e founga 'oku fika'i 'aki 'a e lahi 'o e komisoni ke totongi ki he fakafofonga fakatau'apí pea mo e taimi ke totongi ai.

'Oku totonu ke ke 'ilo kanokato 'a ho'o ngaahi totonú mo e me'a ke ke fai fekau'aki mo hono totongi 'o e komisoní.

'E ma'u atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo e komisoní mei he Commission Fact Sheet 'o ma'u ia mei he uepisaiti **www.reaa.govt.nz** pe telefoni ta'etotongi **0800 for REAA** (0800 367 7322).

Ko e ngaahi fakamole ki hono tu'uaki atu mo e fakamaketi

'E lava ke fakakau 'i he tohi aleapaú ha fika pe mahu'inga ki he fakamole ki he tu'uakí 'o kehe ia mei he fika ki he fakamole fakamāketí. 'E 'ikai fiema'u ke laka hake 'a ho'o totongí 'o e fakamole ki he tu'uaki 'i he mahu'inga kuo 'osi mahino 'i he tohi aleapaú 'o kapau 'oku 'ikai te ke loto ki ai. Kimu'a pea ke toki tali mo loto ke ke totongí ha ngaahi fakamole tu'uaki ke tānaki māi, fuofua 'e ke pe koe hā 'a e ngaahi tu'uaki 'e lava ke 'oatu ta'etotongí. Ko e kongā 'o e fai fatongia ma'au 'a e kau fakafongā fakatau'apí, 'oku malava ai ke fa'a ma'u atu ha tu'uaki "ta'etotongi" ma'au 'o kau ai 'a e:

- fakakau 'a e fakamatala'i ho 'apí 'i he uepisaiti 'a e fakafongā fakatau'apí.
- fakakau 'a e fakamatala'i ho 'apí 'i he uepisaiti 'a e ngaahi kautaha fakatau'api kehe.
- fakakau 'a e fakamatala'i ho 'apí 'i he ngaahi pepa pe makasini tu'uaki fakatau 'api.
- faka'ali'ali 'a e tā mo e fakamatala'i 'o e 'api 'i he 'ofisi 'o e fakafongā fakatau'apí.
- fokotu'u ha papa tu'uaki "For Sale" 'i tu'a 'i ho 'apí.

'Oku totonu ke ke fakakaukau'i lelei 'a hono 'aonga 'o ha toe fakalahi māi 'a e totongi tu'uakí. 'Oku totonu ke fokotu'utu'u 'e he fakafongā fakatau'apí ha fakaikiiki 'o e ngaahi ngāue fakamāketi ke fai ma'au 'o fakamahino'i ai 'a hono 'aonga 'o ha ngaahi fakamole makehe 'e toe fakakau māi. Manatu'i 'e fiema'u ke ke totongi ha ngaahi tu'uaki makehe kuo ke loto ke fai, neongo pe 'e fakatau atu 'a ho 'apí pe 'ikai.

'Oku 'i ai mo e ngaahi fakamatala 'i he Advertising Fact Sheet ko e ngaahi fakahinohino fekau'aki mo e tu'uaki pea 'e ma'u ia mei he uepisaiti **www.reaa.govt.nz** pe telefoni ta'etotongi **0800 for REAA** (0800 367 7322).

Ko hono fakahā ke 'ilo ha ngaahi totongi fakafoki makehe (rebates), totongi fakama'ama'a (discount) pe ko ha totongi komisoni (commissions) 'oku ala ma'u 'e he fakafongā fakatau'apí

Kapau 'e ma'u 'e he fakafongā fakatau'apí ha ngaahi totongi fakama'ama'a, totongi fakafoki pe ko ha komisoni 'i he ngaahi ngaue kuo tuku atu ke nau fai ma'au pea 'oku ke totongi, kuo pau ke nau fakaha atu ia ke ke 'ilo ki ai. Fakatātā 'aki 'eni: 'e lava ke ma'u 'e he fakafongā fakatau'apí ha totongi fakama'ama'a 'i he tu'uaki atu ho 'apí 'i he nusipepā.

Ko hono fakaha atu ke ke 'ilo ki ai (disclosure) kuo pau ke fai ia 'i he fongā pea mo e foomu 'o fakatatau ki he aleapau. Ko e tohi pe foomu koiā, kuopau ke 'asi ai 'a e fakafuofua ki he lahi 'o ha totongi fakama'ama'a, totongi fakafoki makehe pe komisoni pea mo e feitu'u 'oku ma'u mei aí pe ko ha fakamahino'i 'e 'ikai ke ma'u 'e he fakafongā fakatau'apí ha totongi fakama'ama'a, totongi fakafoki makehe pe komisoni.

Neongo 'oku 'ikai ke tu'utu'uni 'e he lao ke mo vahevahe mo e fakafongā fakatau'apí 'i ha ngaahi fakama'ama'a, totongi fakafoki makehe pe komisoni mei he ngāue te ne fai ma'aú, 'e lava ke ke alea'i ke mo vahevahe ia pea ke ma'u ai hao 'inasi.

'Oku 'i ai mo e ngaahi fakamatala 'i he Disclosure of Rebates, Discounts and Commissions Fact Sheet pea 'e ma'u ia mei he uepisaiti **www.reaa.govt.nz** pe ko ha'o telefoni ta'etotongi ki he **0800 for REAA** (0800 367 7322).

Manatu'i 'e lava ke ke fakafehu'ia, ma'u fale'i mei ha taha kehe, talanoa mo ha ni'ihi kehe 'o e kau fakafofonga fakatau'api, alea'i 'a e lahi 'o e komisoni 'oku ke fie totongi, ngaahi fakamole pea mo e ngaahi ngāue ke fai ma'au.

Koe hā ha me'a 'e hoko 'i ha ma'u mai ha fakahā 'oku 'i ai ha taha 'oku fie fakatau.

Ko 'ene hoko koia ke fiema'u 'e ha taha ke fakahā atu 'oku ne fie fakatau ho 'apí, 'e fakafonu leva 'e he fakafofonga fakatau'apí ha tohi aleapau fakatau 'api ke 'oatu kiate koe. Kimu'a pea ke fakamo'oni ki he tohi alepau fakatau'apí, kuopau ke ne fuofua 'oatu kiate koe ha tatau 'o e Tohi Fakahinohino ki he Tohi Aleapau Fefakatau'aki ha 'Api Nofu'anga 'i Nu'usila – *New Zealand Residential Property Sale and Purchase Agreements Guide*. 'Oku 'oatu heni 'a e fale'i ke 'oua na'a ke fakamo'oni tohi 'i ha me'a kae'oua kuo ke 'osi lau pea mahino kiate koe 'a e Tohi Fakahinohino ki he Tohi Aleapau ni, pea kuo ke 'ave 'a e tohi alepau fakatau'api ke sio ai 'a ho'o loea.

'E fēfē ka hoko ha hoko ha palopalema?

Kapau 'oku ke hoha'a pe ta'efiemalie ki he fai fatongia pe to'onga 'a e fakafofonga fakatau'api, fakahoko ange ki ai pe ko e tokotaha 'oku ne pule'i 'a e fakafofonga ni. Ko e ngaahi kautaha fakafofonga fakatau'api, 'oku fiema'u ke takitaha fokotu'u 'a 'enau ngaahi founa ngāue ke fakatonutonu 'aki ha ngaahi launga 'e fai.

Kapau 'e 'ikai lava ke fai he founa ni pe 'oku 'ikai te ke tali ke ngaue'aki 'a e founa ni pea ke fetu'utaki ki he REAA.

'Oku lahi 'a e ngaahi founa kehekehe 'e ala tokoni atu ai 'a e REAA ki ha ngaahi me'a 'oku ke hoha'a pe ta'efiemalie ki ai. 'Oku kau heni 'a hono 'ave ha tohi tu'utu'uni (compliance letter) ki he fakafofonga, fokotu'u atu ha founa kehe ke fai 'aki 'a e fakalelei pe ko ha tali ko ha launga ke fai ha ngaue ki ai. 'I ho'o fetu'utaki mo e REAA te nau tokoni atu ke fakapapau'i 'a e founa totonu ke fakalelei'i 'aki 'a e me'a oku ke hoha'a mo tokoni ki ai.

'Oku 'i ai mo e ngaahi fakahinohino ki he ngaahi founa 'e ala tokoni atu ai 'a e REAA kiate koe pea 'e ma'u ia mei he uepisaiti **www.reaa.govt.nz** pe telefoni **0800 for REAA** (0800 367 7322).

‘E toe ma’u atu mo ha ngaahi fakamatala mei ...

‘Oku ‘i ai ‘a e ngaahi feitu’u ‘e lava ke ma’u mei ai ha tokoni pe ko hao fale ‘i ‘o kau ai ‘a e:

- Real Estate Agents Authority (REAA) ‘i he **www.reaa.govt.nz** pe telefoni **0800 for REAA** (0800 367 7322).
‘E lava ke ma’u atu ha ngaahi fakamatala mo ha tokoni mei he REAA ‘i he ngaahi me’a lahi kehekehe pea ‘oku nau tokanga ‘i foki mo hono fakalelei ‘i ha ngaahi ta’efiemalie mo ha kau fakafofonga fakatau ‘api.
- Ko ho’o loea.
- Community Law Centres **www.communitylaw.org.nz**
- Citizens Advice Bureau **www.cab.org.nz**
- Potungāue Ministry of Consumer Affairs **www.consumeraffairs.govt.nz**
- Va’a Koloa Fakatau ‘a e Sosaieti Lao ‘a Nu’usila – NZ Law Society Property Section **www.propertylawyers.org.nz**
- Consumer Build **www.consumerbuild.org.nz**

Real Estate Agents Authority

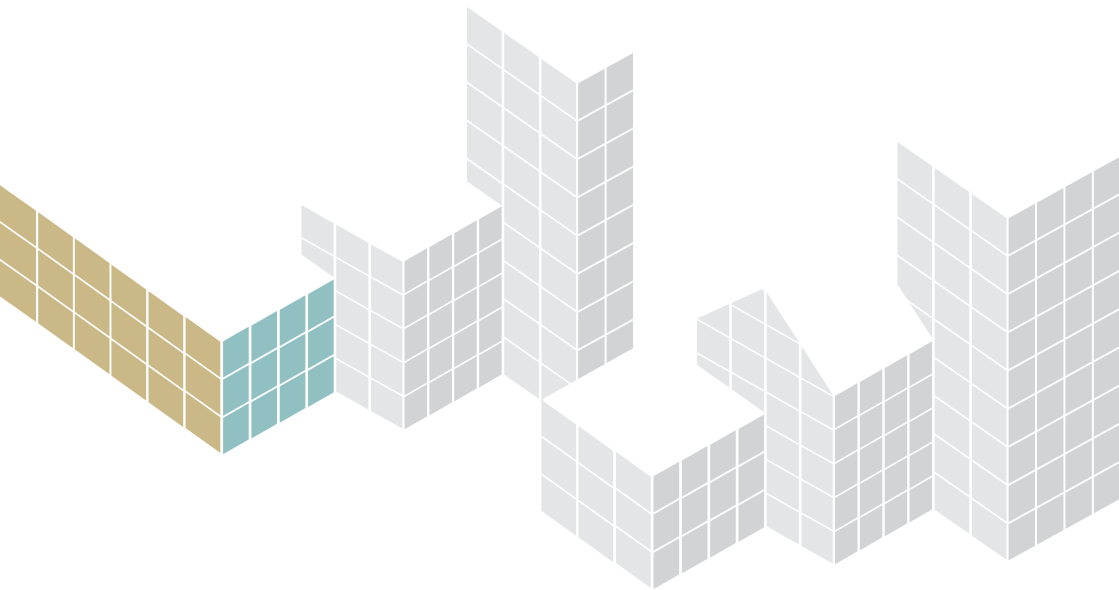
PO Box 25371, Wellington 6146

Telefoni: 0800 for REAA (0800 367 7322) pe (04) 471 8930

Fax: 04 815 8468

'Imeili: info@reaa.govt.nz

Uepisaiti: www.reaa.govt.nz

'I he 'ilo lelei taha 'a e Real Estate Agents Authority, ko e ngaahi fakamatala 'i he tohi ni na'e tonu kotoa ia 'i he 'aho 'oku hā atu 'i lalo. Kaekehe, ko e ngaahi fiema'u koia 'oku makatu'unga ai 'a hono 'oatu 'o e ngaahi fakamatala ni, 'e lava ke liliu ia ha taimi pē, koia ai ko e ngaahi fakamatala totonu mo fakamuimui tahā 'e ma'u atu ia mei he uepisaiti www.reaa.govt.nz [Version 1.1, 17 Siulai 2011].

